

чималої кількості різноманітних статистичних даних, які дають уяву про ситуацію в окремих галузях економіки царської Росії загаданого періоду (зокрема у низці регіонів сучасної України), а, доповнені абсолютно неупередженими авторськими оцінками та зауваженнями, вони створюють досить повну картину тих життєвих реалій, з якими зіткнулись свого часу численні емігранти з Чехії.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Doubrava F.Fr.* Český vystěhovalec na Rus. – Praha: Nakladatelství Theodor Mourek, 1876; 2. *Ottův slovník naučný.* – Praha, 1906. – S. 586; 3. *Časopis katolického duchovenstva.* Ročník XVII, Svazek 5. – Praha, 1876. – S. 398-399.

Палій О.П. (Київ, Україна)

Суспільно-політична ситуація у Чехії 60-х років ХХ ст.: передумова постмодерного стану у чеській культурі

У статті здійснено огляд основних суспільно-політичних та культурних подій у Чехословаччині 1960-х років, які суттєво вплинули на розвиток чеської прози цієї доби. Ситуація у суспільстві та культурі оцінюється як передумова для виникнення постмодерного стану в літературі, що визначив плюралістичний світогляд авторів і вплинув на подальше становлення постмодерністських тенденцій.

Ключові слова: пражька весна, політична ситуація, соціальні реформи, чеська проза 1960-х.

В статье осуществлен обзор основных общественно-политических и культурных событий в Чехословакии 1960-х годов, существенно повлиявших на развитие чешской прозы этого периода. Ситуация в обществе и культуре оценивается как предпосылка для возникновения постмодерного состояния в литературе, определившего плюралистическое мировоззрение авторов и повлиявшего на дальнейшее становление постмодернистских тенденций.

Ключевые слова: пражская весна, политическая ситуация, социальные реформы, чешская проза 1960-х.

In the article it is studied main socio-political and cultural events in Czechoslovakia of the sixties, which influenced a lot on the development of the Czech prose of that period. Situation in the society and culture are considered as a precondition for uprising of the postmodern form in the literature that determined pluralistic ideology of the authors and affected further formation of postmodern tendencies.

Key words: Czech spring, political situation, social reforms, Czech prose of the 1960's.

Для формування у чеській культурі передпостмодерного комплексу 60-ті роки ХХ ст. мають ключове значення. Рух за демократизацію чеського суспільства, названий «празькою весною», виявив себе в різних напрямках суспільного життя, однак, це був феномен не лише соціального, а насамперед культурологічного характеру. Творче покоління чеських письменників 1960-х років заявило про намір вийти за межі комуністичної догматики, вивести національну літературу на європейські обрії, орієнтуватися на світовий мистецький рівень і високі естетичні критерії. Після серпня 1968 року, коли в результаті військового втручання було придушено прагнення тодішньої Чехословаччини зробити крок назустріч демократії, встановився режим «нормалізації», при якому етичні та естетичні мірила замінювались позалітературними – ідеологічними та політичними – факторами, ігнорувались зміни історичних форм, порушувалась логіка духовного та художнього розвитку. Отже, у сучасному літературознавстві існує *нагальна потреба* відтворити адекватну картину суспільно-політичного та культурного життя Чехії 60-х років ХХ ст. *Актуальним* є і вивчення передумов виникнення постмодерного стану в чеській культурі, який визначив особливості національної моделі чеського постмодернізму.

Криза чеської літератури кінця 1950-х років була частиною глибшої кризи політичної, соціальної та людської, так само як «відродження, яке переживала література 1960-х, залежало прямо чи непрямо, бажано чи небажано від соціальних змін» [10, 109]. Після 1956 року хвиля сумнівів, пов'язаних із критикою сталінізму в Радянському Союзі та в цілому соціалістичному блоці, зачепила культурне й суспільне життя Чехословаччини. Вільнодумці від літературної публіцистики почали прагнути іншого, відкритішого розуміння марксизму: в критичних статтях та дискусіях (зокрема на сторінках щомісячника Květen, в Literárníách novinách, Hostu do domu, Novém životě та Divadle) прихильники такого погляду порівнювали намагання законсервувати творчу концепцію мистецтва з догматизмом, черпаючи натхнення в ідеях, що панували за «залізною завісою». Хоча соціалістичний реалізм було проголошено основним мистецьким методом, у цей час почалося його поступове перетворення. Сигналом такого поступу було видання творів деяких заборонених авторів, зокрема, Франтішка Галаса («Вірші», 1957), Їржі Оргена («Щоденники», 1958), а також публікація книг нової літературної течії – «Монологів» Мілана Кундери (1957), «Мосту на кордоні» Карела Птачніка (1957), а передусім, «Боягузів» Йозефа Шкворецького (1958), чия поезика зовсім не підпадала під консервативні вимоги марксистських критиків.

Звільнення культури і мистецтва з пут ідеологічного догмату йшло врозріз із щоденною культурною політикою. На XI з'їзді КПЧ (1958) питанням культури було приділено багато уваги і, між іншими завданнями, було заплановано і «завершення культурної революції». Будь-які прояви відхилень від концепції культурної політики КПЧ партійні представники і пов'язані з ними теоретики вважали за революціонізм, що заперечувало всілякі спроби переосмислення основ марксистського вчення і зокрема його лєнінської інтерпретації. Напади ідеологічних теологів стосувались як визначних особистостей з галузі критики та теорії, так і редакцій окремих друкованих видань. 1959 року відбулася конференція Спілки чехословацьких письменників, у якій взяли участь лише її делеговані учасники – відтепер письменники мали бути «інженерами людських душ», вартовими соціалістичної моралі і, перш за все, співавторами нового суспільства, що знову підкреслило залежність працівників мистецтва від політичної ситуації: КПЧ контролювала літературну і видавничу діяльність, проводились заміни в апараті Спілки письменників та її видавничих органів. Проте, утиски культури не принесли однозначних результатів: процес часткової лібералізації, розпочатий у середині 1950-х, вдалося сповільнити, але не зупинити. Було амністовано значну кількість політичних в'язнів, позицію консерваторів значно послабив XXII з'їзд КПРС 1961 року, після якого у всіх державах радянського блоку почалася нова хвиля критики сталінізму. Руйнувались ідеологічні стереотипи, лунали нові, сміливіші, думки, що впливали на атмосферу як всередині комуністичної партії, так і в цілій Чехословаччині.

Зміни всередині КПЧ ясно висвітлив XII з'їзд (1962), на якому була сформована програма часткового послаблення тиску на суспільне життя. Переломом у цій області стало визнання «помилко», що їх допустила комуністична влада в епоху сталінізму, а також реабілітація комуністичних діячів, засуджених у інсценованих процесах. Значення мали й зміна поколінь та соціального складу суспільства: покращувалась професійна та вища освіта, збільшувалась кількість інтелігенції, яка була незадоволена обмеженими можливостями самореалізації. Сумніви торкалися і питань господарського впорядкування: очікування щодо прокламованого економічного зростання не здійснились, і довіра до діючої політичної системи значно ослабла. Тому комуністична партія була змушена вдатись до змін – почала розробляти економічну реформу. До виборчих партійних органів прийшло молоде покоління комуністів, змінюючи на посту прихильників сталінізму. Цей процес швидко торкнувся усієї ідейної області, що поступово надавало

можливості для висловлення та прийняття поглядів, які не відповідали марксистсько-ленінській лінії. Найхарактернішим прикладом таких поступок стало видання книги філософа Карела Коміка «Діалектика конкретного» (1963). Праця термінологічно стосувалась марксизму, посилалась на основні твори марксистської філософії та заперечувала його спрощене політизоване трактування. Книга Коміка, так само, як статті та дискусії на сторінках культурних періодик, закликала до розширення кругозору та світоглядного плюралізму.

У цей період здобуло повагу експериментальне мистецтво, посилились контакти чехословацької культури з культурою європейською, підкріплені діяльністю Спілки чехословацьких письменників, яка підтримувала візити відомих закордонних авторів (Ж.-П. Сартр, С. де Бовуар у 1963 р.). У становленні чехословацької культури як частини європейського і світового культурного надбання важливу роль зіграли статті, переклади та обговорення, опубліковані в журналах, а також перекладацькі починання книжкових видавництв та театральної драматургії. Поряд із постановкою світової драми абсурду (Е.Йонеску, С.Беккет) значне поширення отримала і її чеська течія (В.Гавел, М.Угде). Розширення ідейного простору принесло з собою толерантніше ставлення до раніше розкритикованих авторів та часткове переосмислення принципів соціалістичного реалізму. Деякі письменники знову могли публікуватись (В.Голан, Й.Шкворецький), а іншим була надана можливість вперше видати свої твори (Б.Грабал), при цьому все більше розглядалась проблема автономності літературної творчості від соціальної закоренілості.

Дискусії на тему культури на початку 1960-х років дали поштовх для критики претензій партії на монополію влади. Ідеологічній гегемонії було кинуте виклик під час колоквиуму, присвяченому творчості Франца Кафки, що відбувся 1963 року в Любліце. На цьому науковому зібранні чеські інтелігенти піддали сумніву принципи соціалістичного реалізму, згідно з якими мистецтво підпорядковувалося ідеологічним завданням. Притчі Кафки про людину, якій загрожують анонімні сили страшного бюрократичного монстра, сприймалися як застереження щодо сучасних тоталітарних структур. Стривожений хвилиною можливого дисиденства, діючий президент А.Новотний засудив ревізіонізм як серйозну загрозу для соціалізму в Чехословаччині.

Значне звільнення творчого простору підтвердив III з'їзд Спілки чехословацьких письменників 1963 року. Під час його проведення учасники намагались переосмислити уявлення схематичного соціалізму, спробували привернути увагу до ігнорованих протягом тривалого часу

гуманістичних ідеалів та прагнули ввести їх у повсякденне життя. У першій половині 1960-х років процес політичного звільнення набув динамічності, що значною мірою було наслідком відносної відкритості комуністичної партії, у якій почала просуватись молодша генерація політиків (Ч.Цісарж, З.Млинарж), які намагались поєднати ідеї комунізму та особистої свободи. Проте, це не означало, що КПЧ відмовлялась від права на регулювання культурного і суспільного життя країни, в яке постійно проникали неконформістські та немарксистські погляди. Занепокоєння викликав і спосіб, за допомогою якого політична влада вгамовувала критичну публіцистику (закриття телевізійного циклу «Допитлива камера»), політичну сатиру (судовий процес над карикатуристом М.Лідяким-Гадяким) чи репресії, спрямовані проти студентських акцій. Спроби контролю культурного життя невпинно межували з демократичними намаганнями, що було характерним для всього тогочасного суспільства. Якщо у першій половині 60-х років чехословацька культура знову повернулася до європейського контексту, то у другій деякі митці отримали безперечне міжнародне визнання, що поступово ставало мірилом рівня мистецької праці. Світове схвалення отримала, зокрема, нова хвиля чеського кінематографу – фільми М.Формана, Ї. Мензеля, Е.Шорма, В.Хитілової тощо.

Влітку 1967 року на IV з'їзді Спілки письменників було піддано критиці цензуру і втручання партії у творчий процес. Засідання з'їзду відкрив М.Кундера промовою про відповідальність митців за долю свого народу: «... від рівня чеського письменства, від його великості чи малості, відваги чи боягузтва, провінційності або загальнолюдськості, залежить значною мірою відповідь на життєве питання народу: Чи варто чогось його існування?» [9, 27]. Л.Вацулік недвозначно засудив те, як неохоче режим А.Новотного розлучається зі сталінської практикою та спростував заяви партії, яка начебто забезпечила прогрес країни упродовж двадцяти років соціалістичної системи. Коли ж П.Когоут та А.Клімент торкнулись проблем свободи і обмежень у літературному та суспільному житті, а також пов'язаної з ними духовної кризи суспільства, делегація керівників ЦК КПЧ демонстративно покинула з'їзд. Після цього війна між партійним апаратом і бунтівною інтелігенцією стала неминучою: Л.Вацуліка, І.Кліму, А.Лема виключили з лав комуністичної партії; М.Кундера та П.Когоут отримали суворі догани; проти критично налаштованих інтелігентів було організовано наклепницькі кампанії. Але хвилювання набирали силу і невдовзі охопили університети, збуривши неспокій серед студентства.

Січневий пленум ЦК компартії Чехословаччини 1967 року звільнив А.Новотного з посади Генерального секретаря, замінивши його А.Дубчеком – починалась «празька весна». Через кілька тижнів стало зрозуміло, що програма нового керівника виходила за рамки незначних змін системи. У березні А.Новотний змушений був скласти повноваження як Президент Чехословаччини, його наступником став Л.Свобода, шанований армійський генерал, якого прибічники Сталіна тримали на відстані. Перед партією постало завдання: не ліквідувати існуючу систему, а модернізувати її і зробити ефективною. Основні ілюзорні принципи про можливість реформування соціалізму, а також упевненість Дубчека, що централізовану планову економічну систему можна зробити ефективною, були викладені у документі під назвою «Програма дій» (1968). Хоча йшлося про вірність принципам марксизму-ленінізму, акцент робився на рішучу демократизацію – партія висловила намір відмовитися від адміністративно-командних методів, а законність було проголошено основоположним принципом, необхідним для існування сильної держави. Основні пункти документу передбачали: гарантії свободи слова, друку, зборів, віросповідання; закон про вибори, який забезпечив би права некомуністичних партій; обмеження прерогатив компартії у взаємовідносинах з парламентом та урядом; економічні реформи, спрямовані на відродження приватних підприємств; незалежну судову владу; федеральний статус Словаччини; розробку проекту нової конституції [2, 247]. Пронизана вірністю ідеалам соціалізму, програма чітко підтверджувала рішучість нового керівництва відмовитися від його радянської моделі. Було реабілітовано велику кількість політичних в'язнів, відтепер жертвам сталінських репресій дозволялося організовуватися у власні асоціації. Саме у цей момент відкрилася двоїста природа «празької весни»: з одного боку, це був реформістський рух, ініційований згори групою комуністів, невдоволених станом економіки і соціальними хворобами, які характеризували режим А.Новотного. З іншого – оскільки широкі верстви населення перейнялися реформістськими ідеями, – представники чеського і словацького громадянського суспільства виступили з критикою масштабів офіційної стратегії оновлення.

Оскільки А.Дубчек і його соратники дійшли висновку, що справжній соціалізм немислимий без демократії, вони дали зелене світло незалежним ініціативам знизу, в тому числі можливість засновувати некомуністичні, навіть антикомуністичні групи і об'єднання. Швидкі темпи демократизації сп'янили чеську інтелігенцію, яка завжди була на боці радикальнішого комуністичного керівництва. Однак, провідна ланка компартії виявилася

неспроможно чітко визначити підхід до вирішення основних дилем країни. Дехто з членів Президії висловлювався за продовження глибоких реформ, інші ж, налякані можливістю втратити владу у плюралістичній системі, скаржились на появу правих сил і вимагали від президента жорсткішої політики. Утім, єдиною альтернативою задушливій сталінській системі для всіх був «соціалізм із людським обличчям».

Тривогу домашніх ортодоксів, що ініційовані партією реформи можуть стати причиною стихійного громадянського руху проти комуністичної системи, також поділяло радянське керівництво. На саміті, що відбувся у Дрездені, лідери Варшавського пакту висловили стурбованість перебігом подій у Чехословаччині. Під час зустрічі з Л.Брежневим чеський керівник намагався розвіяти побоювання радянського керівництва щодо небезпеки контрреволюції в його країні. Л.Брежнев висловив незадоволення не тільки комуністичної верхівки Радянського Союзу, а й інших країн блоку, які не могли змиритись з баганням Чехословаччини побудувати альтернативну модель соціалізму.

Чехословацька інтелігенція продовжувала вимагати від керівництва поглиблення політичного плюралізму і забезпечення гарантій, які б унеможливили повернення до сталінських командних методів. Сонне чехословацьке суспільство прокинулося і стало активним учасником державотворчого процесу – як тільки люди зрозуміли, що вони зможуть змінити політичний курс, їхня участь перестала бути порожнім гаслом. Чехословацька громада в той час не звертала увагу на партійність чи безпартійність; важливим була підтримка всезагальної реформи. Її послідовники публікували свої погляди у щоденних та культурних виданнях, приймали участь, часто разом із політиками-реформаторами, у численних мітингах, дискусійних вечорах та розмовах з населенням. Письменники утворили Клуб критичного мислення, метою якого було вільне висловлення поглядів стосовно основних проблем повсякденного культурного та політичного життя.

Письменницька організація зовсім не прагнула ставати політичним суб'єктом, вона лише виконувала роль натхненника суспільного відродження, перебіг якого прискіпливо коментувала. Позиція ЦК КПЧ не відповідала уявленням найрадикальніших реформаторів, зокрема, з оточення творчої інтелігенції. Виразом їхніх занепокоєнь подальшою долею демократичного руху став маніфест під назвою «2000 слів до робітників, селян, службовців, митців і всіх людей», опублікований у червні 1968 року незалежним тижневиком Спілки письменників *Literární listy*. Документ складався з двох частин: у першій було критично

проаналізовано ситуацію у Чехословаччині після лютневих подій 1948-го року, у другій – простежено перебіг та безрезультативність реформістських починань. Підготовлений Л.Вацуліком, маніфест символізував відхід від логіки покірності, а також закликав покінчити з комуністичною практикою політичного контролю та маніпулювання. Цей заклик містив вимогу прискорити демократизацію, усунути догматиків від влади і без зволікань перейти до багатопартійної системи. Документ, під яким поставили підписи сімдесят відомих діячів ліберальної інтелігенції і близько ста двадцяти тисяч людей по всій країні, виражав зростаюче невдоволення повільними темпами проведення реформ та непослідовністю офіційної стратегії оновлення. Маніфест, пізніше затаврований як «заклик до контрреволюції», відстоював позицію нетерпимості до будь-якого насильства та відображав сподівання переважної більшості чехів і словаків на те, що комуністична партія зможе перерости у справжню демократичну силу. Але керівництво КПЧ розцінило «Дві тисячі слів» як підривну акцію проти основ соціалістичного режиму і як підбурення до громадської непокірності.

Лягаючи примарою антикомуністичного бунту, керівники Варшавського пакту намагалися змусити А.Дубчека та його однодумців припинити реформи і відмовитися від амбітних намірів побудувати новий тип соціалізму. А.Дубчек відкинув звинувачення радянських лідерів і сам перейшов у контрнаступ – у телевізійному виступі 18 липня він відстоював курс своєї партії та спростував звинувачення в опортунізмі і ревізійізмі: «Відкритою і чесною політикою, щиро і чесно позбуваючись пережитків минулих років, наша партія повертає втрачену впевненість. Тому ми говоримо відкрито, спокійно, але рішуче, що ми усвідомлюємо, що ставиться на карту: для народу цієї країни не має іншого шляху для досягнення глибоких, демократичних і соціальних змін у житті. Ми не хочемо поступатися жодним із принципів, викладених у «програмі дій». Комуністична партія спирається на добру волю народу, ми не реалізуємо нашу провідну роль, правлячи суспільством, ми самовіддано служимо його вільному, прогресивному, соціалістичному розвитку» [цит. за: 2, 89].

Тут зіштовхнулись два політичні погляди – чехословаків, які робили акцент на людських вимірах соціалізму, та лідерів блоку, які були зацікавлені лише у збереженні статус-кво і тому з підозрою дивилися на експериментування А.Дубчека з демократією. Незважаючи на прагнення президента та його оточення зруйнувати існуючу гегемонію і підірвати верховенство Радянського Союзу у блоці, вони не усвідомлювали масштабів протидії саме з боку СРСР. Вважаючи себе чесними

комуністами, Дубчек і його однодумці не змогли розгледіти прірви між їхньою високою мрією соціалістичного оновлення і цинізмом радянських лідерів щодо міжнародних відносин та ідеологічних питань: 20 серпня 1968 року війська п'яти держав-членів Варшавського Пакту перейшли кордони Чехословаччини. Населення обурювалось появою «непрощених гостей», чинило опір просуванню танків і мотомеханізованих частин, зокрема, люди знімали таблички з назвами вулиць, вивішували плакати з закликами до радянських вояків повернутися додому, будували на вулицях барикади, кидали в бронетранспортери пляшки з пальним. Критично-налаштовані інтелігенти винесли важливий урок з подій «празької весни»: була втрачена ідеалістична віра, яку плекали її ініціатори, в те, що комунізм можна реформувати зсередини. У найвному переконанні, що Кремль ігноруватиме альтернативну модель комунізму, яка базується не на поклонінні владі, а на культі індивідуальності та особистості, чехословацькі реформатори потерпіли поразку.

Рух за демократію було придушено, та зміни у свідомості людей, зокрема представників творчої інтелігенції, були вже незворотними, що яскраво відбилося у всіх галузях мистецтва. Коротка мить творчої свободи 1960-х стала потужним соціальним і художнім імпульсом для чеської культури на наступні десятиліття. Вона принесла в літературу жанрове та тематичне розмаїття, повернення від соціально-ідеологічних питань до особистості людини, до проблем національної ідентичності у ширшому європейському контексті. Чеська проза знову відкрилася для передових тенденцій світової культури, переймаючи провідні художні течії і напрямки. До літератури повернулася гра і експерименти з формою прозового твору, його сюжетом або мовою. Друга половина 1960-х рр. створила суспільний і духовний клімат, у якому став можливим натхненний діалог різних поетик, жанрів і видів творчості. «Жанрова відкритість, рухливість жанрових констант 1960-х може розумітися як чеська паралель постмодерних сумнівів про закритість структур, в добу загальної „кризи системи” та „кінця сюжету”», – зазначає літературознавець Г. Коскова [8, 146].

На хвилі «празької весни» сформувалось ціле покоління авторів, творчість яких визначила самобутність чеської літератури другої половини ХХ ст.: серед них Б.Грбал, М.Кундера, Й.Шкворецький, А.Лустіг, Л.Фукс, І.Вискочіл, І.Кліма, В.Парал, П.Когоут, В.Лінгартова, Л.Вацулік, Ї.Груша та багато інших. Генерація 1960-х років ніколи не була програмно єдиною групою – право говорити про покоління давала атмосфера шістдесятих і зусилля з відновлення чеського культурного життя. Г.Коскова назвала цю

плеяду авторів «втраченим поколінням», зважаючи на подальшу творчу долю письменників. Спільним для представників покоління дослідниці вважає глибоке особисте переживання кризи людської ідентичності, викликаной досвідом Другої світової війни та тоталітарним режимом 1950-х років [7, 23]. Письменниця Е.Кантуркова спробувала обмежити генерацію роками народження авторів – від 1923 до 1932 року, а характерними рисами творчості митців назвала поетику абсурдності та автентичності, притаманну, на її думку, творам Й.Єдлічки, Ї.Мухи, Л.Вацуліка, М.Кундери, Б.Грабала та І.Коларжа [6, 265]. Критик М.Юнгманн вважає, що авторів об'єднує не рік народження, а новий погляд на дійсність після ХХ з'їзду КПРС [5, 4]. Філософ В.Черний називає нову авторську хвилю «почтом року п'ятдесят шостого» та пов'язує її у першу чергу з іменами Л.Вацуліка та М.Кундери [3, 27]. Як видно зі спроб охарактеризувати генерацію шістдесятих, йдеться про визначення дуже узагальнююче і неточне. Точкою відліку залишається історичний досвід творчого ідеалу письменників, його поступова руйнація, перегляд і, врешті решт, відмова від нього, що демонструється у творах на різних формальних та ідейних рівнях. Співтовариство творчих індивідуальностей цієї доби об'єднує спонтанний вияв духовного дозрівання, нового мислення, нової системи цінностей, нового осмислення національного досвіду в надрах тоталітарної системи. Саме таке розуміння покоління шістдесятників закріпилось у літературному дискурсі [4, 4].

Значення громадянського і творчого подвигу славної когорти шістдесятників з плином часу не применшується. Провідні письменники створили простір для відкритого діалогу різних поетик та ініціювали процес, у якому чеська література позбавилася політично-ідеологічних функцій та зосередилась на пошуку нових форм побудови фіктивного світу. Відбувся перехід від сумнівів у єдиній колективній правді до підкресленої індивідуальності людини та суб'єктивного світосприйняття – саме шістдесятники почали вирізняти людську індивідуальність із натовпу, утверджувати самоцінність особистості. «Тим, що єдина подоба дійсності стала сумнівною, відкрився широкий шлях до постмодерністських філософських побудов» [1, 150]. У художній творчості проти однозначності ідеології була поставлена багатозначність особистості; проти соціальної машини і нав'язаного колективізму – особистий досвід людини; проти помилкової об'єктивності раціонального пізнання – ірраціональність, абсурд, фантазія і почуття.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Кубичек Т.* Чешская проза 1960-х гг. между действительностью и действительностью / Т. Кубичек // Литературные итоги XX века (Центральная и Юго-Восточная Европа). – М. : Индрик, 2003. – С. 143-150.; 2. *Ротшильд Д.* Повернення до різноманітності: Політична історія Східно-Центральної Європи після Другої світової війни / Джозеф Ротшильд, М. Ненсі Уїнгфілд. – К. : Мегатайт, 2004. – 384 с.; 3. *Černý V.* Tvorba a osobnost [soubor studií a kritik] / Václav Černý. – Praha : Odeon, 1993. – 698 s.; 4. *Chvatík K.* Pohled na českou poválečnou prózu / Květoslav Chvatík // Tvar. – 1993. – roč. 4. – č. 49-50. – S. 1, 4-5.; 5. *Jungmann M.* Na závěr diskuse o próze / Milan Jungmann // Literární noviny. – 1966. – Roč. 15. – č. 29. – S. 5.; 6. *Kantůrková E.* O generačních pocitech, objektivitě, autenticitě a jiných věcech / Eva Kantůrková // Valivý čas proměn. – Praha : Český spisovatel, 1994. – S. 264 – 295.; 7. *Kosková H.* Hledání ztracené generace / Helena Kosková. – Praha : H&H, 1996. – 223 s.; 8. *Kosková H.* Česká próza druhé poloviny šedesátých let / Helena Kosková // Pražské jaro 1968. Literatura – film – média. Materiály z mezinárodní konference pořádané Literární akademií za spolupráce s Městskou knihovnou 20-22 května 2008. – Praha : Literární akademie, 2009. – S. 139-146.; 9. *Palij O.* Česká próza 60. let 20. století / Оксана Палій. – К. : Освіта України, 2008. – 451 s.; 10. *Suchomel M.* Literatura z času krize. Šest pohledů na českou prózu 1958-1967 / Milan Suchomel. – Brno : Atlantis, 1992. – 144 s.

Рева Л.Г. (Київ, Україна)

Взаємозв'язки в царині культури між Україною та Словаччиною

У статті розкриваються взаємовідносини поміж двома братніми слов'янськими країнами — Україною та Словаччиною, зокрема, в царині культури. Історія поміж країнами сягає багатьох століть. Автор зупинилася на власному досвіді перебування в бібліотеці словацького міста Банської Бистриці, розповідаючи про традиції цього закладу, програми культурного розвитку.

Ключові слова: конференція, бібліотека, бібліотечні фонди, письменник.

В статье раскрываются взаимоотношения между двумя братскими славянскими странами — Украиной и Словакией, в частности, в сфере культуры. История между странами достигает многих веков. Автор остановилась на собственном пребывании в библиотеке словацкого города Банской Быстрицы, рассказывая о традициях этого учреждения, программы культурного развития.

Ключевые слова: конференция, библиотека, библиотечные фонды, писатель.

In article are uncover reciprocal relations between two brotherlike slavik countrys — Ukrainian and Slovakiya, such as in sphere culture. The history between countrys to reach for the many centurys. Author is stop upon that is your house experience for sojourn in the library of Slovakian city Banska Bystrytsa, and tell us is about traditions of this establishment and program of culture development.

Key words: conference, library, librarian funds, writer.